

Martijn van Gils

17-03-2021

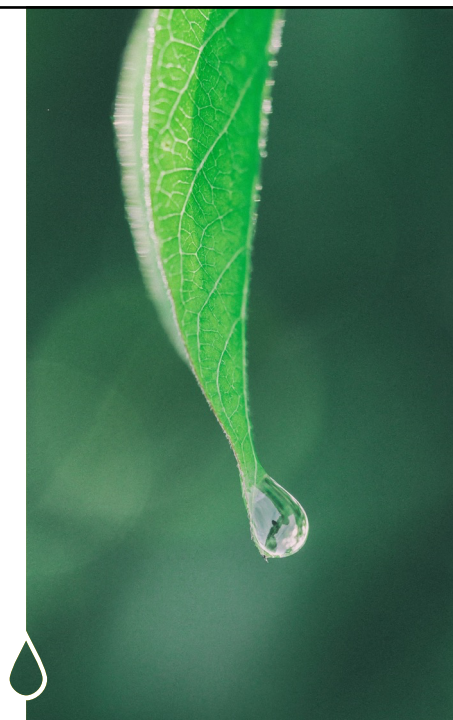
Bevoegdhedenverdeling bodemdaling – bebouwd gebied

VMR seminar
Bodemdaling: gevolgen, verantwoordelijkheden en aansprakelijkheid

Utrecht University

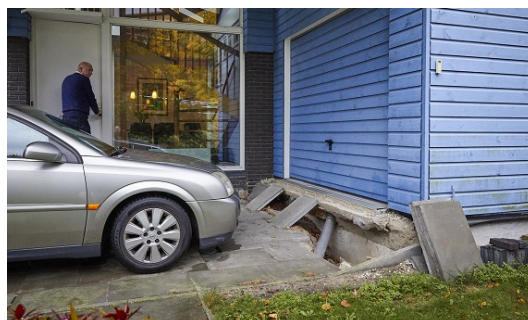
CENTRE FOR
 WATER, OCEANS AND
 SUSTAINABILITY LAW

1

Zetting: oorzaak van bodemdaling in bebouwd gebied

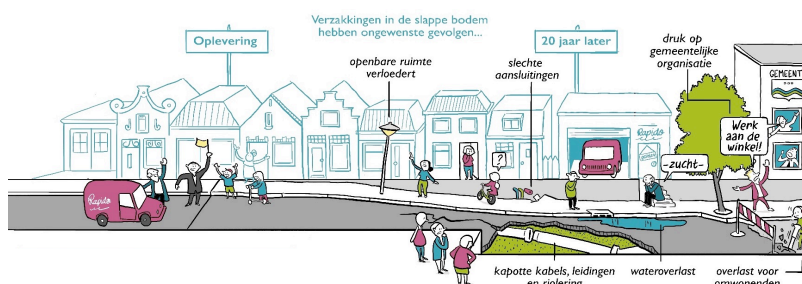
- Door het gewicht van bebouwing (op een ophooglaag) en infrastructuur wordt de onderliggende veenbodem samengedrukt (zetting/compactie)
- Leidt tot een hogere grondwaterstand: bebouwing zakt en komt 'dichter bij' het grondwater
- Met name in veengebieden, maar ook in kleigebieden

2

Problemen door bodemdaling in bebouwd gebied

- Wateroverlast voor funderingen op staal (ondiepe fundering): ondergelopen kelders, natte tuinen, stank- en vochtproblemen, overlopend riool
- Verzakking van ongefundeerde stedelijke omgeving (tuinen, terrassen, wegen, riolering): hoge kosten voor ophoging, herstel en vervanging, gevaarlijke situaties
- Verslechterde waterveiligheid en toenemende kosten en inspanningen voor waterbeheer

3

Problemen verschillen per deel van de stad

- Historische binnensteden
  - Verschillende typen funderingen komen naast elkaar voor (ondiepe funderingen op staal en houten paalfunderingen)
  - Verlaging van het grondwaterniveau is gunstig voor ondiepe funderingen op staal
  - Maar: funest voor houten paalfunderingen, die te maken kunnen krijgen met paalrot
- Buitenwijken en nieuwbouw
  - Woningen en andere gebouwen zijn/worden vaak goed gefundeerd en ondervinden zelf geen funderingsschade of wateroverlast
  - Maar: bebouwde en onbebouwde stedelijke omgeving verzakt, wat leidt tot kosten voor ophoging en herstel voor zowel particulieren als overheden, verminderde kwaliteit van de openbare ruimte en wateroverlast (ook in binnenstad)

4

Betrokken overheden en relevante taken en bevoegdheden

- **Provincies**
  - Regionaal ruimtelijk beleid: structuurvisie, omgevingsvisie (Ow)
  - Regionaal (grond)waterbeleid: regionaal waterplan, omgevingsvisie (Ow)
- **Gemeenten**
  - Ruimtelijke besluitvorming: bestemmingsplan, omgevingsplan (Ow)
  - Beheer van gemeentelijke wegen en de openbare ruimte (art. 15-16 Wegw en 6:174 BW)
  - Afvoeren van hemel- en stedelijk afvalwater (art. 3.5 Wtw en 10.33 Wm)
  - Gemeentelijke zorgplicht voor stedelijk grondwaterbeheer (art. 3.6 Wtw)
  - Uitgewerkt in rioleringsplan: nu verplicht (art. 4.22 Wm), onder Ow facultatief (art. 3.14)
- **Waterschappen**
  - Beleid en besluitvorming ten aanzien van peilbeheer in stedelijk gebied
  - Ter vervulling van de gebruiksfuncties in het bebouwd gebied (peil volgt functie)

5

Inzet van taken en bevoegdheden om (de gevolgen van) bodemdaling te voorkomen of beperken

- **Bestaande bebouwing**
  - Bij wie ligt de verantwoordelijkheid voor het treffen van maatregelen om de nadelige gevolgen van een hogere grondwaterstand door bodemdaling te voorkomen of te beperken: gemeente (d.m.v. drainage) of waterschap (d.m.v. verlaging oppervlaktewaterpeil)?
  - Welke maatregelen van gemeente en/of waterschap zijn (nog) doelmatig?
- **Nieuwbouw**
  - Gemeente: geen ruimtelijke ontwikkelingen op laaggelegen veengrond
  - Gemeente: voorschrijven van technische maatregelen/materialen in omgevingsplan om zetting te verminderen (gebruik van licht ophoogmateriaal) of grondwateroverlast te voorkomen (kruipruimteloos of waterdicht bouwen)
  - Waterschap: verlagen van het oppervlaktewaterpeil om grondwateroverlast te voorkomen
  - Bij wie ligt de verantwoordelijkheid voor het treffen van maatregelen: het waterschap, de gemeente of de woningeigenaar?

6

Mogelijke knelpunten en oplossingen aanpak bodemdaling

- Knelpunten:
  - Gefragmenteerde taak- en bevoegdheidsverdeling:
    - Wie moet maatregelen treffen om de (toekomstige) gevolgen van bodemdaling (i. h.b. een hogere grondwaterstand) te voorkomen/beperken en wie draagt de kosten daarvan?
    - Geen expliciete wettelijk plicht om bodemdaling in de besluitvorming te betrekken (vooral relevant voor nieuwbouw)
  - Is een aanpassing van het oppervlaktepeil in bebouwd gebied noodzakelijk vanwege de 'natuurlijke' daling van het maaiveld door zetting, en behoort het daarom tot het normaal maatschappelijk risico?
- Oplossingen:
  - Bestuurlijke afstemming en afspraken over kosten tussen waterschap en gemeente (3.8 Wtw)
  - Voorbeeld: Kaderplan Bodemdaling Binnenstad Gouda, september 2020
  - Vrijwillige nadeelcompensatieregeling door gemeente?

7

Verder (juridisch) onderzoek naar bodemdaling: Living on Soft Soils (LOSS)

- Multidisciplinair onderzoek naar bodemdaling en de gevolgen daarvan in veengebieden, uitgevoerd door de Universiteit Utrecht, TU Delft en Wageningen University & Research
- Betrokken overheden en bedrijven zijn o.a. Ministeries van IenW en BZK, provincies Utrecht en Zuid-Holland, waterschappen HDSR en Drents Overijsselse Delta, gemeente Gouda, Platform Slappe Bodem, Deltares en TNO.
- Juridisch onderzoek naar bodemdaling door Martijn van Gils (promovendus), begeleid door Frank Groothuijse en Marleen van Rijswick

8

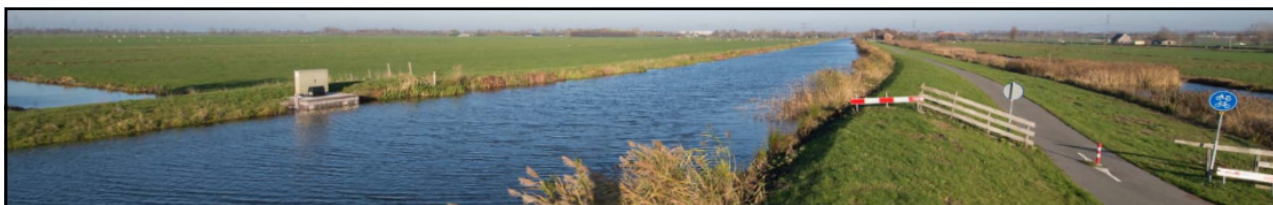

Stellingen

Algemeen

Rijk of provincie moeten een wettelijke bodemdalingstoets introduceren voor de uitoefening van bevoegdheden die gevolgen kunnen hebben voor bodemdaling (vgl. watertoets)

9

Stellingen

Landelijk gebied

Het provinciebestuur zou een cruciale rol moeten spelen in de aanpak van de bodemdalingsproblematiek. In dat kader moeten provincies bij wet worden verplicht om concrete omgevingswaarden vast te stellen voor veenweidegebieden

Stedelijk gebied

Het rioleringsplan moet onder de Omgevingswet niet facultatief, maar verplicht worden

10